

המושג "העדפה חברתית" מתאר את המעבר מהעדפה האישית של הפרט, לבחירה אשר מייצגת את העדפות החברה. לעיתים כפרט בודד אשר נאלץ לבחור אפשרות, הוא יבחר את המועדפת עליו שאינה בהכרח מייצגת את טובת הכלל, אלא את טובתו האישית. כאשר אנחנו מסתכלים על חברה המורכבת מכמה פרטים, לכל פרט מתוך החברה יש את בחירותיו שלו ויש צורך בכלל אגרגציה כלשהו שיאפשר קבלת ההחלטה האופטימלית ביותר לחברה. בעיה זו מופיעה במגוון תחומים בחיי האדם, ביניהם תחום מתן האשראי בבנקים.

הבחירה הקולקטיבית יכולה להיות קשה גם כאשר העדפות הפרטים זהות, אך הפרטים פועלים בתנאים של אי ודאות וכישורי ההחלטה שלהם שונים. אי לכך, מתעוררת השאלה מהו כלל ההחלטה הטוב ביותר מבחינת האינטרס המשותף של הפרטים?

בעבודה זו נדון בדרך בה הבנק, המייצג את הפרט, בוחר על פי מערכת ניהול סיכונים המייצגת את טובתו העסקית כיצד ולמי לתת אשראי מבין הפונים ומעוניין להקטין את הסיכון ל"חובות אבודים" עד כמה שניתן, בעוד התערבות המדינה בעניין זה מייצגת את טובת החברה וכלל הפרטים במשק בראיה כוללת, למתן אשראי לגורמים שאינם בהכרח "אידיאליים" עפ"י הגדרות הבנק, אך משמעותיים לטובת הכלכלה המדינית.

באופן אוטומטי מתעוררת השאלה מה עדיף ככלל החלטה-ובאיזה מקרים נסתמך על כלל ההחלטה של הרוב הפשוט ובאיזה מקרים נחליט על כלל החלטה אחר. במאמר זה נביא את ההבדלים בין כלל ההחלטה שנבחר ע"י הבנק בלבד מול כלל ההחלטה שנבחר ע"י וועדה כאשר קיימת ערבות ממשלתית להלוואה, נרחיב גם על מקרים שונים בתוך כלל ההחלטה של וועדת האשראי.

בעבודה זו נדון בבחירת כלל ההחלטה במקרים של וועדת נתינת אשראי במצב בו קיימת ערבות ממשלתית להלוואות. נראה מה קורה במצב של וועדה עם מעט בוחרים מול וועדה בה קיימים מספר רב של בוחרים. כמו כן נראה בעבודה זו כיצד כלל החלטה משפיע על המאקרו ועל המיקרו במדינה. על ההלוואות שניתנות ועל מקבלי ההלוואות וכמו כן על הכלכלה במדינה ועל היכולות שלה בעזרה במתן אשראי.

פרק 1. הבנק

פרק 1.1- ענף הבנקאות

לפי (6), ענף הבנקאות הוא אחד המוסדות הפיננסיים הפונדמנטליים של כלכלות קפיטליסטיות מודרניות. הבנקים ממלאים תפקיד מרכזי במשיכת פיקדונות, בניהול תנועות הון, במתן משאבים

כספיים, בניהול מניות ואג"ח, ולבסוף, הסדרת מיזוגים ורכישות של חברות. בדרך כלל, הוגים קלאסיים רואים את המגזר הבנקאי כיוצר הראשי ומפיץ של כסף, המהווה מרכיב מרכזי בפיתוח של קפיטליזם המערבי. תיאוריה כלכלית סטנדרטית רואה את הבנקים כמגשרים מרכזיים שבהם הכסף נוצר, מאוחסן ומופץ.

בכלכלת ארה"ב, הבנקאות מורכבת משלושה סוגים עיקריים של בנקים: בנקים מסחריים, אגודות חיסכון והלוואות, ובנקים להשקעות. גם חברות הביטוח עסקו בתחום ההלוואות. לכל המדינות המתועשות יש גם בנקים מרכזיים, הפועלים כספק של כסף. הבנקים המרכזיים נחשבים לבנקים ציבוריים, בעוד שבנקים אחרים נחשבים לתאגידים פרטיים. עם זאת, במרבית מדינות העולם, הבנקים כבר אינם רק מתווכים של זרימת כסף, אלא גם מקור חזק של שליטה על תאגידים שאינם פיננסיים. בשל ההשפעה העצומה של הכלכלנים, כגון ג'יי פ'מורגן, שנרכשה עם עליית התאגיד הגדול בסוף המאה התשע-עשרה ותחילת המאה העשרים, החלו תיאורטיקנים לזהות במהירות את הדומיננטיות של המוסדות הפיננסיים בקפיטליזם המודרני.

לפי (14), ענף הבנקאות גדל בצורה משמעותית בהשוואה לכלכלות הלאומיות בשנים האחרונות. גדילה זו לא נעצרה אפילו במשבר שהתחיל במחצית השניה של 2007, למרות שהרגולטורים עודדו איחוד של בנקים ע"מ לחזק את היציבות הפיננסית. הסברים מובילים למגמה זאת טוענים כי ביקוש גבוה יותר לתיווך פיננסי ושירותים כמו משכנאות, ייעוצים, הלוואות צרכניות ושירותי ניהול עושר הוא הגורם המניע מאחורי צמיחה זאת.

פרק 1.2 – סיכונים במתן אשראי

לפי (2), סיכון אשראי הוא הסיכון להפסד עקב אי תשלום של הקרן או הריבית על הלוואה או על מסגרת אשראי ספציפית. סיכון האשראי של הבנקים מוכר כגורם מרכזי לפאניקה ולנזילות במערכת הפיננסית בארה"ב ובמשבר הפיננסי העולמי של 2008.

לפי (1) הבעיה העיקרית בסיכון אשראי היא שקיים קשר חיובי בין סיכון הנזילות וסיכון האשראי. הם מרחיבים ואומרים כי אם יותר מדי פרויקטים כלכליים ממומנים באמצעות הלוואות, הבנק לא יכול לענות על הביקוש של המפקידים. לפיכך, המפקידים עלולים לדרוש בחזרה את כספם אם הנכסים בהם השקיעו את כספי הבנק ידרדרו בערכם. משמעות הדבר היא כי סיכונים נזילות וסיכונים אשראי גדלים בו זמנית.

לפי (5), סיכון האשראי הוא החשוב ביותר וגם הגדול ביותר עבור הבנק המסחרי מאחר והמוקד העיקרי שלו הוא אוסף של פיקדונות (מובטחות חלקית) והלוואות לגורמים כלכליים בודדים (חברות, משקי בית, מדינה, מדינות זרות). משמעות הדבר היא כי החייב אינו מחזיר את הכסף שלווה באשראי במלואו, או בזמן שנקבע, כולל ריבית ואגרות. סכום סיכון האשראי נקבע על פי יכולתם ונכונתם של הלקוחות והמעורבים בדבר לעמוד בהתחייבויותיהם.